

Nefndasvið Alþingis
Velferðarnefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík: 6.2 2018
Tilvísun: 201802-0005

Efni: Tillögu til þingsályktunar um dánaraðstoð, 91. mál.

Alþýðusamband Íslands hefur ekki mótað sérstaka stefnu varðandi dánaraðstoð. Tillagan miðar að gagnaöflun til þess að fram geti farið upplýst og opin umræða um þetta viðkvæma mál og það er stutt. ASÍ vill vekja athygli á, að nauðsynlegt er við skoðun þessa málefnis, að huga að réttarstöðu og velferð þess launafólks sem með einum eða öðrum hætti verða þátttakendur í eða áhorfendur að dánaraðstoð. Jafnframt þarf að hafa í huga, að dánaraðstoð getur haft áhrif á sálrænt vinnuumhverfi allra þeirra stétta sem að umönnun sjúkra og þjónustu koma.

Virðingarfyllst,

Magnús M. Norðdahl hrl.,
lögfræðingur ASÍ.

Nefndasvið Alþingis, nefndasvid@althingi.is

Umsögn um tillögu til þingsályktunar um dánaraðstoð.

Þingskjal: 158-91. mál

Sendandi: Biskup Íslands

Dagsetning 26. 2. 2018

Í framkominni tillögu til þingsályktunar, þingskjal 158, 91. mál um dánaraðstoð er gert ráð fyrir upplýsingaöflun um málið og skoðanakönnun meðal heilbrigðisstarfsmanna um afstöðu þeirra til málsins. Í greinargerð með tillögunni segir að tilgangurinn sé að treysta grundvöll nauðsynlegrar umræðu um viðkvæmt mál.

Biskup tekur undir þörf fyrir umræðu um málefni er varða lífslok og telur gagnlegt fyrir samfélagið að heiðarleg umræða eigi sér stað. Lækna og heilbrigðisvísindum fer hratt fram og kalla þær framfarir á enn frekari umræðu um ýmis álitamál tengd lífslokum og mannlegri reisu.

Inn í þá umræðu vill biskup Íslands leggja fram eftirfarandi atriði:

Hingað til hefur verið litið svo á hér á landi að það að taka líf manns eða að flýta fyrir dauða manns sé glæpsamlegt athæfi. Lífið er gjöf sem mannfólkinu ber að varðveita en ekki taka burt. Samkvæmt kristinni trú okkar er lífið heilagt, náðargjöf sem Guð gefur og Guð tekur. Það er hlutverk mannsins að varðveita það og vernda eftir fremsta megni og bera virðingu fyrir mannhelginni, sköpuninni og skaparanum.

Mikilvægt er að taka einnig mið af þeim sjónarmiðum í umræðunni.

Virðingarfyllst,

Agnes M. Sigurðardóttir,

biskup Íslands.

Sylviane Lecoultre
Grænamýri 12
170 Setjarnarnes
sylvianelecoultre@gmail.com

Alþingi
Nefndarsvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 20. febrúar 2018

Efni: Umsógn Lífsvirðingar um tillögu til þingsályktunar um dánaraðstoð, 148. löggjafarþing 2017-2018. Þingskjal nr. 158. - 91. mál.

Álit mitt:

Ég er ekkja Íslendingur sem valdi það að fara til Sviss til að fá aðstoð frá Dignitas, sem eru samtök um dánaraðstoð (www.dignitas.cn). Ég og börnin mín þrjú hvetjum Alþingi eindregið til að samþykkja þingsályktunartillöguna.

Maðurinn minn er líklega fyrsti Íslendingurinn sem hefur farið til útlanda til að fá aðstoð við að deyja.

Maðurinn minn treysti sér ekki að tala við fagfólk um áætlun hans. Það er sorglegt, að mínu mati, að hugsa til þess að skjólstæðingur treysti ekki meðferðaraðilum sem eiga að vera til staðar fyrir hann í lok æviskeiðs til þess að tala um dauðan.

Það þurfti að senda Dignitas ýmis vottorð og greinagerðir frá læknum til að gera grein fyrir sögu og stöðu sjúkdómsins. Maðurinn minn lét lækna aldrei vita af hverju hann þurfti þessi gögn. Hann var hræddur um að þeir myndu ekki láta hann fá gögnin ef þeir vissu tilganginn með þeim.

Viðbrögð aðstandenda og vina við ákvörðun eiginmanns míns, einkenndust af skilning, samkennd og hlýju, jafnvel þó að sumir voru ekki sannfærðir um að það væri rétt. Það opnaði oftast skemmtilegar umræður og skoðanaskipti.

Fagfólkið er kom að máli eiginmanns míns var hægt að skipta í tvo hópa. Viðbrögð sumra var þögn, óþægindi eða reynt var að hafa áhrif á okkur fjölskylduna með að reyna sannfæra okkur um að maðurinn minn væri að taka þessa ákvörðun á röngum forsendum. Hinir vildu gjarnan styðja okkur, en gátu ekki rætt það opinberlega.

Ég veit persónulega um nokkra Íslendinga sem hafa haft samband við Dignitas og eru komin eitthvað á leið í ferlinu hjá þeim. Ég veit einnig um nokkra Íslendinga sem eru að biða og vona að þeir muni ekki þurfa að leita út fyrir landsteinana þar sem dánaraðstoð muni vera löglegt á Íslandi.

Ég veit um fagfólk sem er hlynnt dánaraðstoð.

Vegna þess sem ég hef talið hér að ofan tel ég að uppbyggileg umræða, það að undirbúa löggjöf um dánaraðstoð og fræðslu um málefnið, muni hjálpa einstaklingum sem eru að velja fyrir sér þeim möguleika á að fá aðstoð við að deyja að velja og að það muni hjálpa aðstandendum og vinum að ræða við ástvini þeirra. Síðast en ekki síst að hjálpa starfsfólki að tala opinberlega um skoðanir þeirra.

Fh hönd fjölskyldu Steinar Pétursson sem fékk dánar aðstoð í Sviss 1. Mars 2013,

Sylviane Lecoultre, Axel Steinarsson, Elín Steinarsdóttir, Matthias Steinarsson.

Sylviane Lecoultre

Til Velferðarnefndar Alþingis

Frá Guðmundi Pálssyni lækni,
sérfræðingi í heimilislækningum, 191259-2549
Heilsugæslustöð Grafarvogs
Spönginni

**Umsögn um tillögu til þingsályktunar um dánaraðstoð, 91. mál á 148.
löggjafarþingi Alþingis Íslendinga 2017-2018. Þingskjal 158.**

Sem lækni leggst ég gegn hvers konar dánaraðstoð (euthanasía, líknardráp) sem felur í töku eigin lífs eða annarra með aðstoð fagstétta.

Venjuleg líknandi meðferð dauðvona sjúklinga eins og hún hefur verið stunduð á sjúkrastofnum í áratugi er að mínu áliti fullnægjandi og nútíma verkjameðferð tekur sífellt framförum. Almennigur treystir á að læknar geri rétt í þessum efnum.

Taki kjörnir fulltrúar þá ákvöðun að leyfa dánaraðstoð eða líknarmorð gæti það að mínu áliti haft ófyrirsjáanlegar afleiðingar og reynast óbótlegt skemmdarverk fyrir siðferði þjóðarinnar.

Hér eru nefndar nokkrar ástæður þess:

1. Það myndi vekja vantraust almennings gagnvart heilbrigðisstéttum og ekki sýst læknum sem á endanum þyrftu að taka ákvörðun um líf eða dauða.

Það myndi einnig valda óöryggi við umönnun langveiks og eldra fólks á öldrunarstofnunum.

2. „Rétturinn til að deyja,” gæti auðveldlega þróast í ógn gagnvart sjúklingum sem eru langveikir og þurfa dýra þjónustu; að þeir sjái sig tilneydda að taka undir þá skoðun að lífi þeirra sé hvort sem er lokið og of kostnaðarsamt fyrir aðra. Því er viss hætt á því að þeir samþykki styttingu eigin lífs, vegna óbeins þrýstings.

3. Það er hætt við að tímamörk líknarmorða muni breytast: Verði leyfilegt að stytta líf sárþjáðs manns með samþykki hans undir lokin, síðustu dagana eða síðustu vikuna, af hverju skyldi það ekki verða talið siðlegt einnig að stytta það um einn mánuð eða tvo – eða nokkur ár, ef endalokin blasa hvort sem er við?

Þetta gæti sett þrýsting á hinn langveika, heilbrigðiskerfið og aðstandendur sem þyrftu í hugskoti sínu að leita raka fyrir því af hveru lífið væri ekki stytt jafnvel enn meira, evt. nokkra mánuði til að spara fyrirhöfn og kostnaði sem nemur milljónum króna.

Dæmið afhjúpar að þetta gæti reynst vegleysa sem tekur engan enda.

4. Samviska aðstandenda. Það er vel þekkt að sjálfsmorð manns leggst þungt á aðstandendur. Þeir gætu ásakað sig um að hafa ekki hjálpað nægilega, sýnt stuðning vináttu og ást sem hefði hugsanlega getað hindrað ákvörðun ástvinar um að taka eigið líf við erfiðar aðstæður og sjúkleika. Þetta er eðlilegt, því líf manna er tengt ósýnilegum böndum og afdrif eins hefur áhrif á líðan og afdrif annars.

5. Sjálfsmorð sem lausn á vanda ganga í félagsarf. Enginn skilur hvers vegna, en ákveði til dæmis faðir að binda endi á eigið líf, ásækir það stundum börnin einnig að velja sömu leið síðar.

6. Stétt lækna myndi bera mikinn skaða. Þótt eflaust myndu fáir læknar sætta sig við það hlutskipti að binda endi á líf sjúklinga sinna verður ávallt einhver hluti þeirra tilleiðanlegur. Það sýnir reynslan í þeim löndum sem leyfa dánaraðstoð eða líknarmorð. Á Íslandi munu slíkir „**dauðalæknar**“ skera sig úr sem aftökulæknar ríkisins, en öll læknastéttin bæri skaðann.

Með réttu myndu læknar óhreinkast ef líflátsverk yrðu vinna sumra þeirra, því í læknaeiði Hippókratesar stendur skrifað:

„Ég mun ekki gefa banvænt lyf til neins manns þótt ég sé beðinn um það, né gefa ráð um slíka ætlan...”

7. Dánaraðstoð eða líknarmorð voru leyfð í Belgíu árið 2002. Þar er ætlast til að tveir óháðir læknar (stundum annar þeirra með sérfræði á sviði geðlækninga) staðfesti nauðsyn dánaraðstoðar í sérhverju tilfelli. Reynslar sýnir að það er í reynd engin trygging fyrir sjálfstæðu mati.

Samkvæmt rannsóknargrein (1) hefur framkvæmd laganna færst í átt til víðrar túlkunar og geta dæmi veitt innsýn hvernig því er háttað:

Fyrir nokkru var 45 ára gömlum tvíburabráðrum veitt dánaraðstoð að eigin ósk vegna blindu.

44 ára gömul kona með króníska anórexíu fékk dánaraðstoð og 64 ára gömul kona með krónískt þunglyndi var líflátin að eigin ósk, án þess að ástæða þætti til að láta aðstandendur vita.

Nýlegar umræður hafa verið á meðal stjórnámálamanna í Belgíu um það hvort foreldrar eigi að hafa rétt til að veita veikum eða vangefnum börnum sínum dánaraðstoð.

Fólk hlýtur að geta sammælst um að þessi þróun sé ekki æskileg hér á landi.

8. Höfuðröksemd líflátssinna í Belgíu hefur verið að geta sýnt fram á að útsettir hópar sjúklinga séu ekki í hættu ef þeir sjálfir óska ekki dánaraðstoðar. Þetta er auðvitað grundvallaratriði.

Fyrir nokkru kom út bókin **Exposing Vulnerable People to Euthanasia and Assisted Suicide** (2) eftir Alex Schadenberg. Hún rýnir í tölur sem sýna að **svo er ekki reyndin**. Þar koma fram tölur um líknarmorð án samþykkis sjúklings, óskráð líknarmorð og frásagnir hjúkrunarfræðinga sem starfa á þessu sviði sem gefa ástæðu til að fara öllu með gát.

Ennfremur uppljóstar bókin um breyttar og/eða villandi skýrslur sem notaðar hafa verið til að fá almenning eða kjörna fulltrúa til að lögleiða líknarmorð t.d. í Kanada.

Það er því skoðun mín að hvorki sé ráðlegt eða tímabært að kanna grundvöll dánaraðstoðar eða líknardrápa, því slík vegferð leiði þjóðina aðeins á villigötur. Enda sýna skoðanakannanir að heilbrigðisstéttir vilja ekki taka þátt í framkvæmd þeirra og aðeins 2-3% svarenda gætu hugsað sér að verða við slíkri ósk.

Reykjavík 2. mars 2018.
Virðingarfyllst

Guðmundur Pálsson læknir, sérfræðingur í heimilislækningum. (Lnr 0114)
191259-2549
Kvisthaga 21
107 Reykjavík

- (1) https://www.mercatornet.com/articles/view/how_legal_euthanasia_changed_belgium_for_ever
- (2) <https://www.lifesitenews.com/news/new-book-reveals-the-shocking-truth-about-euthanasia-and-assisted-suicide-in>

Ingrid Kuhlman
Sjávargata 29
225 Álftanes
s. 892 2987
ingrid@thekkingarmidlun.is

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 27. febrúar 2018

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um dánaraðstoð, 148. löggjafarþing 2017-2018. Þingskjal nr. 158. – 91. mál.

Álit mitt:

Ég hvet hvetur Alþingi eindregið til að samþykkja ofangreinda þingsályktunartillögu.

RÖKSTUÐNINGUR:

Sjálf hef ég reynslu af dánaraðstoð sem aðstandandi en pabbi minn, Anton Kuhlman, var með þeim fyrstu í heiminum til að fá ósk sína um dánaraðstoð uppfyllta á löglegan hátt. Hann dó 11. apríl 2002, aðeins ellefu dögum eftir að dánaraðstoð var lögleidd í Hollandi. Pabbi greindist með æxli í heilanum árið 1999 sem var þannig staðsett að ekki var hægt að fjarlægja það. Það þrýsti á taugar og olli lömum í andliti og jafnframt miklum verkjum. Við tóku tvær mjög erfiðar geislameðferðir sem reyndust gagnlausar því æxlið hélt áfram að stækka. Læknarnir sögðu þá að ekkert væri hægt að gera til að bjarga lífi hans og batahorfur væru engar.

Eftir geislameðferðina hrakaði pabba stöðugt, hann var farinn að missa kraft í hand- og fótleggjum, jafnvægissskynið var orðið slæmt og hann var með óbærilegan höfuðverk. Hann var fyrir löngu hættur að geta borðað fasta fæðu og fékk hana því einungis í fljótandi formi. Geislameðferðirnar höfðu eyðilagt barkalokuna með þeim afleiðingum að hann gat ekki kyngt og því fór allt sem hann drakk beint ofan í lungun en einkennin lýstu sér eins og lungnabólga. Pabbi hafði misst rúmlega 25 kg og var orðinn aðeins 50 kg undir það síðasta. Hann gat ekki lengur drukkið, aðeins bleytt tunguna í vatni því um leið og eitthvað fór niður hóstaði hann því upp aftur. Hann hafði fengið morfín í 6-7 vikur en það linaði ekki kvalirnar í höfðinu og eyranu sem virtust óbærilegar og ómanneskjulegar. Hann var algjörlega rúmliggjandi og þurfti aðstoð við allar athafnir. Hans heitasta ósk var að fá mannsæmandi lífslok.

Pabbi var fylgismaður laganna um dánaraðstoð og hafði gert lífsviljaskrá þegar hann var enn heill heilsu. Eftir að lögin um dánaraðstoð tóku gildi í Hollandi 1. apríl 2002 ákvað hann að biðja heimilislækninn sinn um dánaraðstoð nú þegar hún var orðin lögleg. Í hönd fór strangt ferli til að ganga úr skugga um að beiðni hans væri sjálfviljug og ígrunduð, að þjáning hans væri viðvarandi og óbærileg og að læknirinn væri sannfærður um að engin önnur skynsamleg lausn væri til á ástandi hans. Óháður læknir vitjaði pabba til að kanna vilja hans og andlega getu til að taka svo afdrifaríka ákvörðun, sem og líkamlegt ástand. Læknirinn vottaði að pabbi félli undir lögboðin skilyrði sem heimiluðu dánaraðstoð.

Eftir að læknarnir höfðu samþykkt að verða við ósk þabba vildi hann ekki bíða eftir neinu, enda sárþjáður. Ákveðið var að dánarstundin yrði daginn eftir. Þetta var auðvitað sérkennileg en fyrst og fremst falleg stund. Við fjölskyldan sátum öll á rúmstokknum hjá honum þegar læknirinn gaf honum banvæna blöndu lyfja og líf hans fjaraði út. Hann var sáttur og við vorum sátt. Hann dó í því umhverfi sem hann vildi og á þann hátt sem hann vildi.

Auðvitað er það síðasta sem maður vill að missa ástvin. En þegar þjáningin ein er eftir vill maður að dauðdaginn verði eins þjáningarlaus og með eins mikilli reisn og mögulegt er. Því miður er óskhyggja að halda að líknandi meðferð geti afmáð alla þjáningu. Það hverfur ekki öll þjáning þótt hægt sé að stilla flesta líkamlega verki. Oft er þetta einnig spurning um tilvistarlega eða andlega þjáningu vegna skertra og óásættanlegra lífsgæða.

Ég er sannfærð um, eftir að hafa þurft að horfa upp á óbærilegar kvalir föður míns, að gott væri að leyfa dánaraðstoð sem mannúðlegan valkost, að sjálfsögðu að uppfylltum ströngum og skýrum skilyrðum líkt og tilfellið er í Hollandi. Hverskonar líf er það að bíða kvalinn eftir dauðanum - vitandi það að það er enginn von um bata?

Við Íslendingar þurfum að taka málefnalega og yfirvegaða umræðu um dauðann og dánaraðstoð. Það er von mín að úttekt á stöðunni í öðrum löndum ásamt könnun meðal heilbrigðisstarfsmanna sé mikilvægt skref í þá átt.

Virðingarfyllst,

Ingrid Kuhlman

Reykjavík, 14. febrúar 2018

Efni:

Tillaga til þingsályktunar um dánaraðstoð, 91. Mál

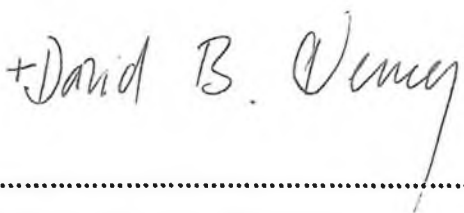
Nefndasvið Alþingis / Velferðarnefnd

Við þökkum fyrir að þingsályktunin (91. mál) hefur verið send okkur til umsagnar. Við sem játum kristna trú, hvort heldur í Réttrúnaðarkirkjunni eða Kaþólsku kirkjunni höfum væntanlega svipaða afstöðu.

Fyrst og fremst viljum við segja að það að drepa einhvern eða að hjálpa honum að fyrirfara sér er hvorki euthanasia (dauði með gleði) né dánaraðstoð (það að hjálpa einhverjum sem er að deyja), heldur glæpsamlegt aðgerð. Þá getum við á engan hátt samþykkt slíka gjörninga vegna þess að þeir brjóta gegn náttúrulegum lögum og eru einnig andstæðir meginreglum kristinnar trúar.

Loks viljum við áréttta þá skoðun okkar að við teljum það aldrei tímabært að hefja opinbera umræðu um þessi málefni vegna þess að ævinlega er hætt á að þær leiði til misskilnings og misnotkunar. Von okkar er að umræður um þessi málefni komi ekki til kasta Alþingis, en ef svo fer, að þingmenn séu svo skynsamir að þeir beri gæfu til að taka málið sem fyrst af dagskrá.

Með virðingu,

.....
David B. Tencer, OFMCap.
Reykjavíkurbiskup,
Hávallagata 14,
101 Reykjavík

.....
Séra Timur Zolotuskiy
prestur Réttrúnaðarkirkju hl. Nikulásar,
Öldugata 44,
101 Reykjavík

Umsögn um tillögu til þingsályktunartillögu um dánaraðstoð, 91. mál.

Frá Embætti landlæknis

7. febrúar 2018

Tillagan gengur út á að fela heilbrigðisráðherra að afla upplýsinga frá umheiminum um reynslu af dánaraðstoð og þróun laga í nágrannalöndunum varðandi dánaraðstoð. Enn fremur að gera könnun meðal heilbrigðisstarfsmanna um afstöðu þeirra til dánaraðstoðar.

Þann 15. september sl. var haldin einsdags ráðstefna í Reykjavík á vegum norrænu lífsiðfræðinefndarinnar í samstarfi við Siðfræðistofnun Háskóla Íslands um líknardráp og ákvarðanir við lífslok. Norræna lífsiðfræðinefndin er hluti af NordForsk og starfar á vegum norrænu ráðherranefndarinnar. Á þessari ráðstefnu greindu fulltrúar frá Kanada, Hollandi, Belgíu og Oregon frá reynslu sinni af dánaraðstoð. Kom berlega í ljós að verulegur munur er á framkvæmd dánaraðstoðar í þessum löndum og reynsla Hollendinga og Belga minnst sagt umhugsunarverð. Enn fremur komu fram fulltrúar Norðurlandanna og greindu þeir frá þeirri umræðu sem fer fram í þessum löndum. Umræðan kemur upp af og til á Norðurlöndunum en það var samdóma álit þeirra sem tóku til máls bæði í fyrirlestrum og í pallborðsumræðum að Norðurlöndin ættu langt í land áður en þau væru komin á það stig að gera breytingar á lögum í átt að dánaraðstoð.

Sama lífsiðfræðinefnd stóð fyrir einsdags ráðstefnu í Stokkhólmi þ. 16. nóvember sl. og var þar fjallað um “Hard choices in health care” þar sem meðal annars var komið inn á meðferð í lok lífs. Þar kom skýrt fram að Norðurlönd væru ekki reiðubúin til þess að taka upp dánaraðstoð og raunar væri hún óþörf þar sem næg úrræði eru fyrir hendi til að tryggja góða meðferð í lok lífs innan ramma núgildandi laga.

Með öðrum orðum, umræðan um dánaraðstoð fer fram nú þegar og Íslendingar eiga auðvitað að taka þátt í henni. Á hinum Norðurlöndunum fer þessi umræða fram á samnorrænum vettfangi utan þings og án þrýsinga frá stjórnmálum. Það væri misráðið að Íslendingar færu þessa umræðu inn á Alþingi og enn verra að fela heilbrigðisráðherra og ráðuneyti að takast á við þetta verkefni þegar mörg önnur mikilvægari verkefni bíða úrlausnar í heilbrigðiskerfinu. Í þessu sem svo mörgu öðru gera Íslendingar réttast í að fylgjast með þeirri umræðu og þróun sem á sér stað í nágrannalöndunum. Til þess eru nægir vetvangar í dag án þess að umræðan sé færð inn á alþingi Íslendinga.

Landlæknir mælir því eindregið gegn þessari tillögu til þingsályktunartillögu.

Nefndarsvið Alþingis

nefndasvid@althingi.is

Austurstræti 8-10

150 Reykjavík

Reykjavík, 2. mars 2017

Efni: Umsögn um Tillögu að þingsályktun um dánaraðstoð Þingskjal 158 - 91. mál

Inngangur

Umræða um líknardráp (e. euthanasia) hefur skotið upp kollinum í íslensku samfélagi af og til á síðustu áratugum en alltaf dottið niður aftur. Umræðan fékk síðan byr undir báða vængi í kjölfar könnunar Siðmenntar, samtaka siðrænna humanista, haustið 2015 sem vitnað er til í þingsályktunni. Fjöldi þeirra sem segjast fylgjandi líknardrápi í umrænni könnun er svipaður og í löndunum í kringum okkur og eru fleiri en í fyrri könnunum (*European Values Study Longitudinal Data File 1981-2008 (EVS 1981-2008)*. *GESIS Data Archive, Cologne*. ZA4804 Data file Version 3.0.0. Retrieved August 30, 2016, from: [doi:10.4232/1.12253](https://doi.org/10.4232/1.12253)).

Umræða um líknardráp í samfélaginu hefur nær eingöngu verið á vegum Siðmenntar og samtakanna Lífsvirðingu, sem eru nýlega stofnuð og hafa lögleiðingu dánaraðstoðar á stefnuskrá sinni.

Umræðan meðal almennings hefur verið lítil og lítil sem engin umræða hefur átt sér stað innan heilbrigðisþjónustunnar. Af skrifum í dagblöðum og tímaritum sést að hugtök tengd efninu eru mjög á reiki og t.d. rætt um líknandi dauða, líknardeyðingu og dánaraðstoð en forðast að nota orðið líknardráp. Rök margra fyrir lögleiðingu líknardráps eru gjarnan á þá leið að með dánaraðstoð sé verið að binda enda á langt dauðastríð eða að koma í veg fyrir kvalarfullan dauðdaga. Rannsóknir bæði frá Bandaríkjunum og Hollandi sýna hins vegar að 2/3 hluti umsókna um líknardráp og/eða sjálfsvíg með aðstoð læknis eru vegna tilvistarlegrar þjáningar en ekki líkamlegra einkenna (Campbell, Courtney S., Margaret A. Black (2014). “Dignity, Death and Dilemmas: A Study of Washington Hospices and Physician-assisted Death”. *Journal of Pain and Symptom Management*, 47(1): 137-153).

Hér eru því notaðar fullyrðingar sem ekki eiga við rök að styðjast eða mögulega verið að nota rök sem talin eru höfða til almennings. Auðvitað vill enginn deyja í kvöl en hér er um mikinn þekkingarskort að ræða á meðferð og umönnun deyjandi sjúklinga (Svandís Íris Hálfðánardóttir, Kristín Lára Ólafsdóttir, Valgerður Sigurðardóttir. Tíðni einkenna og meðferð þeirra á síðasta sólarhring lífs hjá deyjandi sjúklingum á Landspítala og á hjúkrunarheimilum. *Læknablaðið* 2017;103(5):223-227).

Óskir um að stytta líf skjólstæðinga, þó um þunga sjúkdómsbyrði sé að ræða og augljóst að sjúkdómurinn dragi viðkomandi til dauða innan skamms tíma, eru nánast óþekktar á Landspítala.

SKRIFSTOFA FORSTJÓRA

Landspítali Eiríksgötu 5, 101 Reykjavík • Sími 543 1100 • www.landspitali.is

Líknarmeðferð á sér rúmlega 30 ára sögu í íslensku heilbrigðiskerfi og hefur þróast á þeim tíma og er vel sambærileg við önnur Evrópulönd (Centeno, Carlos, Juan José Pons, Thomas Lynch, Oana Donea, Javier Rocafort and David Clark (2013). EAPC Atlas of Palliative Care in Europe 2013: Cartographic Edition. Milan: EAPC Press).

Þess ber þó að geta að sérhæfð líknar- og lífslokameðferð hefur einkum þróast á Stór-Reykjavíkursvæðinu, á Akureyri og í Keflavík. Mikilvægt er að stuðla að því að allir landsmenn njóti sömu þekkingar og meðferðar við lok lífs samanber niðurstöður starfshóps sem falið var að gera tillögur að skipulagningu líknar- og lífslokameðferðar í þremur heilbrigðisumdæmunum, „Veruleg þörf er fyrir að veitt sé bæði líknarmeðferð og lífslokameðferð á heilbrigðisstofnunum á Vestfjörðum, Austurlandi og Norðurlandi. Sérhæfða þjónusta á þessu sviði skortir í umdæmunum og nauðsynlegt er að efla hana." (https://www.mbl.is/frettir/innlent/2018/02/08/tryggi_ibuum_liknar_og_lifslokamedferd/; <http://skemman.is/bitstream/1946/27944/1/Li%CC%81knar-%20og%20li%CC%81fslokame%C3%B0fer%C3%B0%20a%CC%81%20landsbygg%C3%B0inni.pdf>).

Læknafélag Íslands hefur ekki séð sig knúið að taka málið upp í gegnum árin en hefur fylgt stefnu WMA.

Alþjóðasamtök lækna (WMA) hefur frá 1987 endurtekið lýst andstöðu sinni við líknardrápi og og/eða sjálfsvíg með aðstoð læknis (<http://www.wma.net/en/30publications/10policies/e13/index.html>).

Evrópusamtök um líknarmeðferð (EAPC) hafa endurtekið tekið afstöðu gegn líknardrápi og og/eða sjálfsvíg með aðstoð læknis, 1994, 2003 og 2016. (Palliative Medicine 2016; 30(2): 104-116).

Umfjöllun um ákvarðanir við lífslok innan fræðasamfélagsins á Íslandi eru nokkrar á allra síðustu árum.

1. Björn Einarsson öldrunarlæknir hefur ritaði tvær greinar um efnið:

a) *Líknarmeðferð, aðstoð við sjálfsvíg eða bein líknardeyðing – Seinni grein. Læknablaðið 2016; 03(102).*

b) *Að taka ákvörðun um líknarmeðferð. Læknablaðið 2015; 07/08(101).*

2. Siðfræðistofnun Háskóla Ísland hélt málstofu haustið 2016 á Hugvísindapingi; *Málstofa um ákvarðanir við lífslok og líknardráp*. Málstofustjóri var Salvör Nordal.

3. Siðfræðiráð Læknafélags Íslands hélt tvo fundi um efnið árið 2016.

4. Á Læknadögum í janúar 2017 stóðu Valgerður Sigurðardóttir yfirlæknir líknardeildar Landspítala og Vilhelmina Haraldsdóttir blóðmeinasérfræðingur að málstofu undir heitinu *Líknardráp og aðstoð við sjálfsvíg - verður það hlutverk íslenskra lækna?*

5. Rannsóknarhópur undir stjórn Vilhjálms Árnasonar prófessors við Háskóla Íslands sendi inn umsókn til Rannís 3 ár í röð, 2015-2017, undir heitinu *Facing Death: End of Life Decisions, Palliative Care and Euthanasia. Í rannsóknarhópnum voru fulltrúar heimspekideildar, félagsvísindadeildar, lýðheilsudeildar og Siðfræðistofnunar háskólans og líknardeildar Landspítala. Umsóknin fékk mjög góða umsögn í öll skiptin og var talin hafa mikið gildi fyrir íslenskt samfélag en ekki alþjóðlega og var því hafnað. Meginmarkmið fyrirhugaðrar rannsóknar var að kanna afstöðu almennings, fagfólks og sjúklinga til*

ákvarðana við lífslok auk þess að skoða siðfræðileg og lögfræðileg rök með og á móti. Nota átti bæði meginlegar og eigindlegar rannsóknaraðferðir. Í umsókninni er fjallað ítarlega um þá þekkingu sem fyrir hendi er á málefnum á alþjóðavísu og henni fylgir langur heimildalisti.

Umsögn

Umræðan um líknardráp og/eða sjálfsvíg með aðstoð læknis mun halda áfram í íslensku samfélagi og því mikilvægt að afla siðfræðilegra, lögfræðilegra og læknisfræðilegra gagna varðandi alla þætti þessa umdeilda máls. Áriðandi er að sú umræða fari fram af yfirvegun og í kjölfar ígrundaðra rannsókna á fyrirliggjandi efni, sem að líkindum er helst í höndum fræðasamfélagsins.

Loks má ítreka að stefnumörkun um líknarmeðferð á Íslandi er aðkallandi svo að slík þjónusta ná til alls landsins. Í öllum nágrannlöndum okkar hefur slík stefnumörkun átt sér stað og í raun er algjört forgangsmál áður en hægt er að byrja umræðu um líknardrápi og og/eða sjálfsvíg með aðstoð læknis.

Páll Matthíasson
Forstjóri

Valgerður Sigurðardóttir
yfirlæknir líknardeildar

Umsögn um þingsályktunartillögu no 91. Mál.

Tillaga um dánaraðstoð?

Landssamband eldri borgara hefur átt samstarf við aðila í málefnum aldraðra þar sem haldin var ráðstefna um þetta mál. Það komu fram mjög ólík sjónarmið en þó var eins og það væri skilningur á Hollensku leiðinni þar sem fólk fær að velja ef um mjög alvarlega sjúkdóma er að ræða sem svifta menn og konur öllu eðlilegu lífi. Því er spurningin þessi: hver á að ráða við sjálf, eða lækna eða aðstandendur sem oft þurfa að taka ákvörðun í lokin um líknandi meðferð? Það þarf að kynna betur þá leið að fólk velji líknandi meðferð í lokin en ekki að endurlífga fólk til vesældar þeim og örðum til mjög djúprar sorgar. Mikilvægt er að halda áfram fræðslu um þessi málefni og hlusta vel. Íslendingar eru á eftir flestum þjóðum um að ræða um lok lífsins!

Fyrir hönd LEB

Þórunn Sveinbjörndóttir formaður

Landsamband eldri borgara

Sigtúni 42

LEB

Landssamband eldri borgara

Umsögn um þingsályktunartillögu no 91. Mál.

Tillaga um dánaraðstoð?

Landssamband eldri borgara hefur átt samstarf við aðila í málefnum aldraðra þar sem haldin var ráðstefna um þetta mál. Það komu fram mjög ólík sjónarmið en þó var eins og það væri skilningur á Hollensku leiðinni þar sem fólk fær að velja ef um mjög alvarlega sjúkdóma er að ræða sem svifta menn og konur öllu eðlilegu lífi. Því er spurningin þessi: hver á að ráða við sjálf, eða lækna eða aðstandendur sem oft þurfa að taka ákvörðun í lokin um líknandi meðferð? Það þarf að kynna betur þá leið að fólk velji líknandi meðferð í lokin en ekki að endurlífga fólk til vesældar þeim og örðum til mjög djúprar sorgar. Mikilvægt er að halda áfram fræðslu um þessi málefni og hlusta vel. Íslendingar eru á eftir flestum þjóðum um að ræða um lok lífsins!

Fyrir hönd LEB

Þórunn Sveinbjörndóttir formaður

Landssamband eldri borgara

Sigtúni 42

LEB

Landssamband eldri borgara

Lífsvirðing, félag um
dánaraðstoð
Hallveigarstöðum, Túngötu 14
101 Reykjavík
lifsvirding@lifsvirding.is
[www.lifsvirding](http://www.lifsvirding.is)

Alþingi

Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, xx. febrúar 2018

Efni: Umsögn Lífsvirðingar um tillögu til þingsályktunar um dánaraðstoð, 148. löggjafarþing 2017-2018. Þingskjal nr. 158. – 91. mál.

Álit Lífsvirðingar:

Lífsvirðing, félag um dánaraðstoð, hvetur Alþingi eindregið til að samþykkja þingsályktunartillöguna.

RÖKSTUÐNINGUR:

Líklegt má telja að dánaraðstoð verði eitt af dagskrárefnum samfélagsumræðunnar næstu ára líkt og í nágrannalöndum. Viðtæk, málefnaleg og yfirveguð umræða almennings og fagfólks er mikilvæg og lykillinn að gagnkvæmum skilningi. Til að svo geti orðið er mikilvægt að greinargóðar upplýsingar liggi fyrir um skilyrði, lagaramma og reynsluna í þeim löndum þar sem dánaraðstoð er leyfð.

Lífsvirðing tekur einnig undir með flutningsmönnum þingsályktunartillögunnar að mikilvægt er að kanna afstöðu heilbrigðisstarfsmanna (lækna og hjúkrunarfræðinga) til dánaraðstoðar. Síðasta rannsóknin er frá 2010 og umræðan í hinum vestræna heimi hefur þróast síðan þá. Miklar framfarir í læknavísindum hafa þær afleiðingar að hægt er að halda fólki lengur á lífi en áður. Tíðarandinn hefur einnig breyst og aukin áhersla er á sjálfræði einstaklingsins og þátttöku í ákvörðunum.

F.h. Lífsvirðingar, félags um dánaraðstoð

Ingrid Kuhlman

Ingrid Kuhlman
ingrid@lifsvirding.is

Nefndasvið Alþingis
nefndasvid@althingi.is

Kópavogi 1. mars 2018.

Efni: Tillaga til þingsályktunar um dánaraðstoð, 91. mál, þingmannatillaga.

Vísað er til tölvubréfs Alþingis frá 2. febrúar 2018 þar sem óskað er álits Læknafélags Íslands (LÍ) á tillögu til þingsályktunar um dánaraðstoð, 91. mál á 148. löggjafarþingi.

Um er að ræða þingsályktunartillögu um að fela heilbrigðisráðherra að taka saman upplýsingar um dánaraðstoð og þróun lagaramma um hana þar sem hún er leyfð, hvort unnið sé að lagabreytingum í löndum þar sem dánaraðstoð er ekki leyfð og að gerð verði skoðanakönnun meðal heilbrigðisstarfsmanna um afstöðu þeirra til dánaraðstoðar. Upplýsingum verði skilað í formi skýrslu fyrir lok ágúst 2018.

Lífið nýtur sérstakrar verndar hér á landi sem annars staðar, er talið friðheilagt og óskerðanlegt. Í 1. málslíð 1. gr. siðareglna LÍ segir: *Læknum ber að virða mannlíf og mannhelgi*. Friðhelgi lífsins endurspeglast og í því að þung viðurlög liggja við manndrápi.

Dánaraðstoð er í lagamáli kölluð líknardráp og er refsivert samkvæmt 213. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Í ákvæðinu segir að hver sem sviptir annan mann lífi fyrir brýna beiðni hans skuli sæta fangelsi allt að þremur árum. Í skýringum með ákvæðinu kemur þó fram að séu miklar málsbætur fyrir hendi, s.s. að sá sem verksins beiðist sé haldinn ólæknandi, kvalafullum sjúkdómi, myndi mega lækka refsingu eða jafnvel láta hana falla niður.

Líknardráp og reglur um það eru nokkuð reglulega í umræðunni, m.a. í tengslum við þá staðreynd að örfá lönd hafa rýmkað lagaákvæði og leyft það. Á vettvangi norrænna læknafélaga hefur málið verið reglulega rætt. Siðfræðiráð LÍ hélt nýverið tvo umræðufundi um efnið og hefur oft áður tekið málefnið á dagskrá.

LÍ er eitt stofnfélaga Alþjóðafélags lækna (World Medical Association-WMA). WMA hefur samþykkt ályktun um líknardráp (euthanasia) og telur það siðlaust (unethical). WMA hefur einnig ályktað að aðstoð við sjálfsvíg sé siðlaus og beri að fordæma. WMA áréttar þó að það sé grundvallarréttur sjúklunga að mega hafna meðferð og að slíka ósk beri ætíð að virða. WMA hvetur aðildarfélög sín og lækna til að taka aldrei þátt í líknardrápi, jafnvel þó landslög leyfi slíkt eða geri slíka háttsemi refsilausa undir tilgreindum kringumstæðum.¹ Í WMA eru 114 læknafélög frá jafnmörgum löndum. Einungis þrjú þessara landa leyfa líknardráp.

Í tilefni aldarafmælis LÍ á þessu ári er félagið gestgjafi ársfundar WMA, sem haldinn verður í byrjun október nk. Í tengslum við ársfundinn verður haldin siðfræðiráðstefna þar sem líknardráp verður m.a. til umræðu.

Í greinargerð með tillögunni kemur fram að nýlega hafi verið stofnum samtök sem vill beita sér fyrir að lagareglur hér á landi um líknardráp verði rýmkaðar. Af heimasíðu félagsins verður ekki annað ráðið en að þar sé þegar búið að safna saman mikið af þeim upplýsingum sem tillagan vill fela heilbrigðisráðherra að taka saman. Fram kemur einnig í greinargerðinni að Siðmennt hafi árið 2015 látið gera könnun þar sem m.a. var spurt um líknardráp.

¹ Sjá: <https://www.wma.net/policies-post/wma-resolution-on-euthanasia/>

Af framansögðu verður ekki betur séð en að þau frjálsu félagasamtök sem vilja berjast fyrir lagabreytingum á þessu sviði séu fullfær um að sjá sjálf um þá upplýsingaöflun sem tillagan vill fela ráðherra og annast skoðanakönnun meðal heilbrigðisstarfsmanna um afstöðu þeirra til líknardráps.

LÍ telur óþarfi að fela heilbrigðisráðherra vinnu af þessu tagi meðan löggjöf er með þeim hætti sem fyrir liggur. Heilbrigðisráðherra hefur að mati LÍ fjölmörgum öðrum og brýnni verkum að sinna á sviði heilbrigðismála.

LÍ leggst eindregið gegn samþykkt þingsályktunartillögu um dánaraðstoð.

Fulltrúar LÍ eru að sjálfsögðu reiðubúnir til að koma til fundar við velferðarnefnd Alþingis vegna þessarar þingsályktunartillögu, verði eftir því óskað.

Virðingarfyllst,
f.h. stjórnar LÍ,

Reynir Arngrímsson, formaður

Athugasemd vegna:

Þingskjal 158 — 91. mál.

Ég tel málið mjög þarft og skora á þingnefndina að koma því áfram.

Það eru tvö atriði sem ég vil vekja athygli á og að haft verði í huga:

1. Ósk um líknardráp verði aldrei byggð á ótta einstaklings að velferðarkerfið muni ekki standa við sitt hlutverk og leggja umönnun á nánustu aðstandendur.
2. Tryggt verði að einstaklingur geti óskað eftir aðstoð sem þessari með þeim hætti sem viðkomandi getur tjáð sig. Ekki að binda þetta við t.d. undirskrift með eigin hendi heldur að viljayfirlýsing með augnstýrðri tölvu verði marktæk.

Býð spenntur eftir að gera athugasemdir við frumvarp ráðherra um þetta mjög svo viðkvæma, flókna og umdeilda mál.

Kveðja

Guðjón Sigurðsson

Formaður MND félagsins á Íslandi

Rússneska rétttrúnaðarkirkjan
Söfnuður Moskvu-Patríarkatsins í Reykjavík (Ísland)

Öldugötu 44
101 Reykjavík
ICELAND

Kt.670901-2110

tel. (+354) 699-12-12
fax. (+354) 517-93-77
e-mail: info@orthodox.is

Til nefndasviðs Alþingis

Umsögn um tillögu til þingsályktunar um dánaraðstoð, 91. mál á 148. löggjafarþingi Alþingis Íslendinga 2017-2018. Þingskjal 158.

Reykjavík, 2. mars 2018.

Rússneska Rétttrúnaðarkirkjan á Íslandi leggst gegn hvers konar dánaraðstoð (euthanasía, líknardráp) sem felur í töku eigin lífs eða annarra með aðstoð fagstétta.

Líf mannsins er samkvæmt ritningu kristinna manna heilög gjöf Guðs, sem okkur er skylt að vernda með öllum ráðum, bæði eigið líf og annarra.

Viðhorfið byggir á boðorði Guðs í Heilagri Ritningu sem segir, þú skalt ekki morð fremja. (2Mós 20:13). Ennfremur: Berið hvers annars byrðar og uppfyllið þannig lögmál Krists. (Gal 6:2)

Æðstu rök um mannlegt líf samkvæmt Heilagri Ritningu, er að lífið er heilög gjöf Guðs. Því það er Guð sjálfur sem blæs manninum líf og gefur honum sál og líkama.

Það er ekki hugsað í táknrænni merkingu orðanna, heldur á það við um sérhvern mann.

Líf hvernar manneskju er óendanlega dýrmætt og mikilvægt í augum Guðs sem elskar manninn og það er aðeins Guð sem hefur réttinn til að taka manninn til sín aftur. (Lúk 2:29) Ennfremur að allir menn hafi sama rétt til lífs, og þessi réttur skerðist ekki við sjúkdóma eða ósk um dauða.

Öll önnur rök um mannlegt líf og dauða eru sett undir þessi æðstu rök Guðs og enginn má af ásettu ráði taka eigið líf eða annarra, vegna vanlíðunar, sjúkdóma, vansköpunar, erfiðra lífsaðstæðna, geðþótta eða annarra ytri aðstæðna.

Líf sérhvers manns hefur í eðli sínu óendanlega dýrmætt fyrir aðra menn, Guð og heiminn allan. Einu gildir þótt maðurinn sjái þetta ekki og finnist líf sitt á einhverri stundu vera einskis virði, því lokið, eða of kostnaðarsamt og byrði fyrir aðra.

Það er því sama hversu virðulega það væri útskýrt að líknardauði ætti við, þá yrði það engu að síður morð og sjálfsmorð, sem er brot á boðorði Guðs þar sem skrifað stendur: Þú skalt ekki morð fremja.

Það er skoðun okkar að ekki sé ráðlegt að kanna grundvöll dánaraðstoðar eða líknardrápa á Íslandi, og fagnaðarefni að í könnun séu aðeins 2-3 prósent lækna og hjúkrunarfræðinga sem gætu hugsað sér að taka þátt í slíkri aðgerð.

Virðingarfyllst, fyrir hönd Safnaðar Moskvu-Patríarkatsins í Reykjavík,

Séra Timur Zolotuskiy
sóknarprestur

Guðmundur Pálsson
safnaðarmeðlimur

SAMTÖK FYRIRTÆKJA
Í VELFERÐARÞJÓNUSTU

Alþingi
nefndarsvið@althingi.is
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

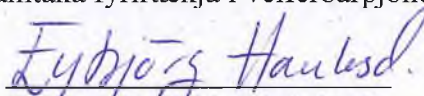
Reykjavík, 27. febrúar 2018

Málefni: Umsögn um þingsályktunartillögu um dánaraðstoð, 91. mál.

Vísað er til tölvupósts frá nefndarsviði Alþingis dagsettur 2. febrúar sl. þar sem Samtökum fyrirtækja í velferðarþjónustu er gefinn kostur á umsögn um þingsályktunartillögu um dánaraðstoð, 91. mál.

Samtök fyrirtækja í velferðarþjónustu fagna umræðu um þetta viðkvæma málefni. Samtökin telja að skýrsla eins og sú sem kveðið er á um í umræddri þingsályktunartillögu, geti orðið ágætis innlegg í faglegar umræður um málefnið.

Virðingarfyllst,
f.h. Samtaka fyrirtækja í velferðarþjónustu

Eybjörg H. Hauksdóttir lögfr.

Umsögn um þingsályktunartillögu um dánaraðstoð

Siðfræðistofnun þakkar tækifæri til að koma með athugasemdir við þingsályktunartillögu Þingskjal 158 — 91. mál um dánaraðstoð.

Í þingsályktuninni er vísað til dánaraðstoðar en það hugtak er nýtt í íslenskri umræðu og var fyrst kynnt af samtökunum *Lifsvirðingu* sem stofnuð voru í byrjun ársins 2017. Hingað til hefur í fræðilegri umræðu (sjá t.d. Vilhjálm Árnason, *Siðfræði lífs og dauða* 1993/2003) verið notað hugtakið líknardráp eða beint líknardráp þó vissulega hafi ekki einhugur verið um þá þýðingu hér á landi og önnur hugtök verið notuð í áranna rás. Í þingsályktunninni er ekki tekin afstaða til þess hvort breyta eigi núgildandi löggjöf en með því að nota dánaraðstoð má segja að tekið sé undir ákveðin sjónarmið sem hafa verið sett fram að undanfögnu.

Samkvæmt þingsályktunartillögunni er ætlunin að fela heilbrigðisráðherra að taka saman skýrslu sem birta eigi í lok ágúst á þessu ári og taki til þriggja atriða.

Taka saman upplýsingar um dánaraðstoð og þróun lagaramma um hana þar sem hún er leyfð, sem og tíðni, ástæður og skilyrði dánaraðstoðar og hver reynslan hefur verið.

Siðfræðistofnun og norræna lífsiðfræðinefndin stóðu að ráðstefnu í Reykjavík um líknardráp *Euthanasia and end of life decisions* í september á síðasta ári. Þar fluttu erindi fyrirlesarar frá Hollandi, Belgíu, Kanada og Bandaríkjunum og ræddu reynsluna af löggjöf þessara landa sem heimila líknardráp og/eða líknarsjálfsvíg með aðstoð læknis. Ljóst var af þeirri umræðu að sú reynsla vekur upp margar siðferðilegar spurningar. Þá er nýkomið út greinasafnið *Euthanasia and Assisted Suicide. Lessons from Belgium* sem bendir til þess að þróun þar í landi sé með nokkuð öðrum hætti en menn sáu fyrir sér í upphafi. Eins má nefna fjölmargar greinar og bækur um reynslu Hollendinga af líknardrápi. Í þessu sambandi vekur einkum athygli að ástæður þess að fólk óskar eftir líknardrápi hafa verið að breytast og einskorðast ekki við dauðvona sjúklinga, heldur færast í vöxt að fólk með langvinna geðræna sjúkdóma, sé leitt á lífinu (tired of life), með elliglöp eða Alzheimer eða sé illa haldið af áfengissýki, sbr. nýlegt dæmi frá Hollandi, fái þessa þjónustu. Þá er líknardráp heimilað í Belgíu og Hollandi fyrir börn yngri en 18 ára.

Lagt til að athugað verði hvort í löndum sem ekki leyfa dánaraðstoð, einkum Norðurlöndum, Þýskalandi og Kanada, hvort opinber umræða sé um málið eða unnið að lagabreytingum.

Á ofangreindri ráðstefnu ræddu fulltrúar allra Norðurlandanna stöðuna í sínu heimalandi og var það samdóma álit þeirra að í löndunum þyrfti mun meiri umræðu og yfirvegun áður en nokkur skref væru stigin í átt að rýmkun löggjafar á þessu sviði. Ekkert landanna undirbýr lagabreytingar á þessu sviði þó vissulega hafi opinber umræða átt sér stað um efnið í öllum löndunum eins og víða í Evrópu. (Rétt er að taka fram að Kanada heimilaði líknardráp árið 2016, en sú breyting var gerð í kjölfars hæstaréttardóms).

Gerð verði skoðanakönnun meðal heilbrigðisstarfsmanna um afstöðu þeirra til dánaraðstoðar, annars vegar hvort starfsmenn telji dánaraðstoð vera réttlætanlega í ákveðnum tilfellum og hins vegar hvort þeir væru tilbúnir að verða við slíkri ósk að uppfylltum skilyrðum og að því gefnu að það samræmdist íslenskum lögum.

Siðfræðistofnun tekur undir mikilvægi þess að rannsókn verði gerð á afstöðu heilbrigðisstarfsmanna enda skiptir afstaða þeirra sköpum ef breytingar verða gerðar á núgildandi löggjöf í þá átt að heimila líknardráp eða líknarsjálfsvíg með aðstoð læknis. Þó er óraunhæft að ætla að niðurstöður úr vandaðri skoðanakönnun um þetta viðkvæma efni geti legið fyrir í lok ágúst n.k. Í þessu samhengi er einnig mikilvægt að mun viðameiri skoðanakönnun verði gerð á afstöðu almennings en hingað til hefur verið gerð. Færa má rök fyrir því að ónákvæm hugtakanotkun og óskýrar hugmyndir almennings um muninn á líknardrápi og þeim meðferðum sem veittar eru við lífslok, svo sem líknarmedferð og lífslokamedferð ráði nokkru þar um. Til að fá fram afstöðu almennings nægir því ekki að leggja fram eina spurningu um efnið í könnun sem snýr að margvíslegum öðrum málefnum. Loks er vert að geta þess að rannsóknir hafa sýnt að miklu skiptir fyrir niðurstöðu skoðanakannana meðal almennings hvernig spurning er orðuð og hvaða hugtök eru notuð um líknardráp eins og vikið var að í upphafi.

Að mati Siðfræðistofnunar skiptir afar miklu að vandað sé til rannsókna á þeim fjölmörgu viðkvæmu siðferðilegu álitaefnum sem líknardráp vekur. Reynsla þeirra þjóða sem lengst hafa gengið benda til að full ástæða sé til að fara sérstaklega varlega í að heimila líknardráp í íslenskri heilbrigðisþjónustu enda gæti slík ákvörðun haft afgerandi áhrif á margvíslega aðra þjónustu sem þar er veitt.¹

Fyrir hönd Siðfræðistofnunar,

Virðingarfyllst,

Vilhjálmur Árnason
(sign)

¹ Umsögn þessi var unnin af dr. Salvöru Nordal fyrir Siðfræðistofnun.

AlþingiNefnd
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 2. febrúar 2018

**Efni: Umsögn Siðmenntar um tillögu til þingsályktunar um dánaraðstoð,
148. löggjafarþing 2017 - 2018. Þingskjal nr. 158. - 91. mál.****Álit Siðmenntar:**

Siðmennt, félag siðrænna húmanista á Íslandi, hvetur Alþingi til þess að samþykkja þingsályktunina.

RÖKSTUÐNINGUR:

Umræða um dánaraðstoð er skammt á veg komin á Íslandi. Öldrunarráð Íslands, Læknafélag Íslands og Siðmennt hafa rætt málið og á síðasta ári var félagið Lífsvirðing, félag um dánaraðstoð, stofnað. Markmið félagsins er m.a. að standa að uppbyggilegri umræðu, að undirbúa löggjöf um dánaraðstoð og fræðslu um málefnið.

Siðmennt tekur undir með flutningsmönnum þingsályktunartillögunnar er þeir segja:

Flutningsmenn þessarar tillögu telja að forsenda þess að umræðan geti þroskast og verið málefnaleg sé að fyrir liggi upplýsingar um stöðu þessara mála í öðrum löndum, svo og um afstöðu heilbrigðisstarfsfólks. Mikilvægt er að stjórnvöld safni þeim upplýsingum saman og setji fram á skýran og hlutlausan hátt.

Fulltrúi Siðmenntar er ávallt reiðubúinn að ræða innihald umsagnarinnar ef eftir því er óskað.

F. h. Siðmenntar

Bjarni Jónsson
Framkvæmdastjóri

13.2.2018

Góðan dag. Öldrunarráð Íslands hefur fjallað um tillögu til þingsályktunar um dánaraðstoð , 91 mál. Öldrunarráð fagnar tillögunni og telur tímabært að ráðist verði í kortlagningu eins og lýst er í tillögunni.

Virðingarfyllt

Anna Birna Jensdóttir
formaður

Öldrunarráð Íslands
Sóltúni 2, 105 Reykjavík oldrunarrad@oldrunarrad.is